

ERDÉSZETI ÉS GAZDÁSZATI LAPOK

az Országos Erdészeti-Egyesület

K Ö Z L Ö N Y E.

Hatodik évfolyam.

X. füzet.

October 1867.

Gömör-megye erdészeti viszonyai. *)

Irta Greiner Lajos, Koburg hercegi erdőtanácsos.

(Vége.)

7.) Eddigi felhasználása és értékitése a fának és faárúknak s pótlása a fának más tüzelő anyagok által.

A fának felhasználását, és értékitését általánosan már az előbbi szakaszban láttuk.

E szerint az évenként használat alá kerülő fának nagyobb fele szénre égettetik, és a szén majd mind az e megyebeli vashámorokba és gyárakba szállittatik, s ott fogyasztatik el; továbbá a fának nagy része lakások fűtésére (25,800 házban), gyárakban stb. fogyasztatik el; a többi épület- s egyéb hasznofára dolgoztatik fel.

A szenesítés ennél fogva legfontosabb ága az erdei iparüzletnek. Leginkább az erdőben történik, u. n. tót milékben és csak a murányi uradalomban, a Garam völgyében, (a Polonkai erdőhivatalban) létezik két geréb-szenesede, hova a szénfa csúsztatókon és két rekesztéssel ellátott patakon szállittatik és nagyobb mennyiségben u. n. olasz milékben égettetik.

A szénfának hasábhossza jobbra 6, 3 és 4 láb, és pedig a szál-erdőből, különösen fenyvesekből való hasábfá jobbra 6 és 4 láb, a vékonyabb fa pedig, kivált a botfa a sarjerdőben 3 láb hosszú. A vastagabb fa jobbra fűrészeltetik, a vékonyabb pedig fejszével vágatik.

Az átlagos szénmennyiség, melyet egy b. öl fából nyernek, az előbbi szakaszban már ki van mutatva, mely azonban még nagyon

*) „Gömör- és Kishont t. e. vármegyének leírása“ czimű munkából, mely a magyar orvosok és természetvizsgálóknak 1867. évi nagygyűlésén elolvasott szét.

függ attól, mikép mérik a vastelepzeteken a szenet, mert itt néha sok önkény fordul elő, mely leginkább abban áll. hogy a szenet tömötten rakják a mérőbe, ezt többé kevésbé meghalmozzák, vagy pedig a szenet csak szekér számra veszik át.

Tüzifa átadás vagy nagybani eladás sehol sem fordul elő. A legnagyobb átadások vagy eladások, egyenkint véve 500—1000 köbölre rugnak a lángfából állanak, mely a h. Kóburgféle vastelepzeteknek és kőedénygyárnak a murányi uradalomban, az üveggyárnak Kokova mellett stb. adatik át. Különbén az ölfa csak kis mennyiségekben, mint tüzifa adatik el és pedig fűtésre, szeszgyárakba, sörházakba, mész és téglaegetésekbe stb.

Nagyobbmértvű szálfakereskedés és eladás szintén nem fordul elő és a mi szálfá eladatik, az mind a megyénkben szükséges száraz-, viz- és bányaépítkezésekre fordittatik. Csupán a Garami hegységből szállítatik 1000—1500 darab szálfá a Garamfolyón az alsóbb vidékekre, és a talpak deszkával meg egyéb szelvény-árúval (Schnittwaare) rakatnak meg, szinte az alsóbb vidékeken eladásra; e fakereskedés idővel sokkal nagyobb jelentőséget nyerhet, ha majd a fát nem lehetend úgy, mind eddig a vastelepzetekben értékesíteni, és a Garamfolyó a tutajozás végett jobban szabályoztatandik.

A legkitűnőbb használati fához tartozik a czölönkfa (Klotzholz), mely deszkákra s egyéb szelvény-árúkra dolgoztatik fel és mint ilyen részint a megyebeli terjedelmes vastelepzetek szükségleteire, építkezésre stb. használtatik fel, részint az alsóbb vidékekre, Torna, Borsod, Nógrád, sőt Heves megyékbe szállítatik, részint pedig a Garamfolyón tutajoztatik le.

Erre leginkább fordittatnak a lúcz-, jegenye-, vörös- és kevés erdei fenyvek meg tölgyek. A legtöbb czölönkfa, évenként közel 10,000 db, jobbára lúcz- és részben jegenyefenyő, ehhez járul még 500—600 darab vörösfenyő czölönk, melyek a murányi uradalomban állítatnak elő és vágattatnak fel, két nagyobb és két kisebb fűrészmalmon. A szerfeletti czölönkfa-vágatok, és a murányi erdőknek az előbbi időkben gondatlan kezelése miatt a czölönkfa erdőrészetek majdnem egészen fel voltak már használva; miután azonban az erdőszemélyzetnek a 3. szakaszban említett szervezése és az erdőgazdálkodásnak szabályozása által egy más rend állott be, és időközben a fiatal erdők is felserdültek, a czölönkfa-előállítás évről évre növekedik, s azon erdők egykor nemesak Gömör megyének legnagyobb ré-

szét, hanem az alsóbb vidékeket is fogják deszka és más szelvény-áruval elláthatni.

Továbbá sok metszett áruk készíttetnek és kereskedésekbe hozatnak Kokava vidékén, hol sok kis fűrészmalom működik. A legtöbb czölönk, évenként majdnem 6000—7000 darab a gr. Forgáchféle erdőkől kerül; egyébiránt úgy látszik, mintha ezen erdők, terjedelmök mellett, nem lesznek képesek, hasonló mennyiségű czölönkfát tartósan szolgáltatni.

A dobsinai erdőkben évenként közel 3000 db. czölönkfa vágatik köztök 500 db. bikk és 200 db. vörösfenyő meg erdeifenyő-czölönk; a metszet áruk azonban jobbára saját szükségletre, építkezéseknél, bányáknál stb. használtatnak fel.

Azonkívül fűrészmalomok még Klenócson, Tiszolezon, a csetneki meg rozsnyó-dobsinai völgyben is vannak, melyeken azonban csak kisebb mennyiségű czölönkök vágattatnak fel és az itt nyert szelvény-árúk jobbára az erdő- vagy vasműbirtokosoknak saját szükségleteire vagy a környékbeni eladásra fordítatnak.

Ezen deszkaczölönkökön kívül még némely más tönkfák vágattatnak és különféle czélokra használtatnak fel, u. m. kalapácsnyélre stb. a vasművekben, malmokban és gyárakban, bognár és kádárfára stb. de ezen tönkök száma nem igen nagy.

A fazsindel készítése megyénkben szintén elég nagy, miután az épületek nagy része, főleg a hegyes vidékeken, zsindellel fedetik s így a szükséglet igen tetemes. Legtöbb zsindel a murányi uradalomnak fenyveseiben (fenyűzsindel) készül és részint az uradalomban használtatik fel, részint a megyének alsóbb vidékeire, sőt még meszszibre is szállítatik. Évenként körülbelül 1,000,000 fazsindel készül. Vörösfenyőzsindel csak különös megrendelésre készítetik. Azonkívül Kokován, a csetneki és dobsinai hegységben sok lúczfenyő zsindel is metszetik, jobbára azonban csak az erdőbirtokosok saját szükségére vagy a környékbeni eladásra. Dobsinán e czélra egy különös zsindel-vágó-gép állított fel. — A murányi uradalomban is volt egy zsindel-vágó-gép egy fűrészmalommal összeköttetésben, de nem mutatván különös előnyöket, felhagytak véle.

A nevezett faárúkon kívül készíttetnek még többfelé: különböző kádárárúk u. m. hordóabroncsok, vízvedrek és más faedények; faragott áruk u. m. kalánok, tálak, tányérok, teknők s m. eff. Ezen tárgyak részint vásárookra a megyében részint az alsóbb vidékekre szállítatnak. A Martinyféle papirgyárban a Csetneki völgyben nyárfa is

köszörlöttetik pakolópapir készítésre és ezen papiranyag részint saját használatra fordítatik, részint más papirgyárakba eladatik.

Más tüzelő anyagok, u. m. kőszén- barna-szén, tőzeg, Gömör megyében nem használatnak. A murányi hegységben van ugyan egy kis tőzegtelep, de kis területe miatt nem használatnak. Ugyanez áll egy másik kis tőzegtelepre nézve a Volovecz hegyen Uhorna határában. — Kőszéneddig tudtomra sehol sem találtak; szalma szintén nem alkalmaztatik a tüzelésre. Barna-szenet azonban hoznak Borsod-megyéből, különösen a Gömörmegye határához közelfekvő Czenteről és használják péld. a Rimaszécs melletti szobánkai szeszgyárban és a Hornbachféle papirgyárban a csetneki völgyben.

8.) Fa- és munkaárak.

Ölfaárak.

Még körülbelül 40 évvel ezelőtt a tűzifa- és szénfa árak igen alacsonyok voltak. 1 köböl szénfát (a vágatási ár nélkül) 1 ft. 20 — 2 ft-jával lehetett venni, a mostani pénz szerint; tehát 1 bécsi ölet (6' széles 6' magas és 3' hasáb hossz) 60—100 kron! Miután azonban a készletek vágható fában a divatozott rendetlen kezelés és a vas telepzetek szaporítása következtében mind inkább felemésztettek, a faárak jelentékenyen emelkedtek, és pedig az utóbbi időben 5—6 ftra és többre köbölenkint. Kemény és puha fa közt régibb időben nem tétetett nagy különbség, minthogy a kemény szenet az olvasztókban az érczek felolvasztására, a puhát pedig a készelőekben és nyújtó hámorokban használták fel.

Rozsnyón, Jolsván, Rimaszombaton a tűzifa ára (beleszámítva vágó- és fuvarbért) utóbbi időben 10—12 frt volt, hová azonban jobbara csak kemény, különösen bikk-, gyertyán- és tölgyfa szállítatik.

Egy két év óta a tűzi- és szénfának ára a vaskereskedésnek csökkenése miatt lejjebb szállott.

Szálfa (épületfa) és czölönkfa-árak.

Ezekről ugyanaz áll, mi az ölfák árára nézve mondatott; csak hogy azok azelőtt aránylag valamivel magasabban állottak.

A murányi uradalomban eddigelé a czölönkők ára volt lúcz-, jegenye-, erdeifenyő-, bikk-, nyir-, éger-, és nyárfából 12—15 o. é. kr. köbláonkint, a szálfa ára pedig, ugyanezen fanemekből 8—12 kr. köbláonkint. A göröndűfa (Wellenholz) 15—20 kr.

Veresfenyő szál- és czölönkfa körülbelül felével drágább.

Tölgy ezölönkfa köblája 15—20 kr, szálfá 10—15, göröndűfa 20—30 kr.

Hasonló szálfá és ezölönkfa árak léteznek a megye többi részeiben is, bár a helyi viszonyok szerint valamivel magasabbak vagy alacsonyabbak.

Fakéreg árai.

Egy négyfogatu szekér luczfenyő kéreg kerül átlagosan 1 ft. 50 krba, tölgy kéreg fiatal fákról a sarjerdőben 4 ft. o. é.

Szelvény áruk árai.

Egy darab 12' hosszú, 12" széles és 1" vastag lucz-, jegenye- vagy erdeifenyő deszka kerül a felsőbb vidékeken, hol a szelvény áruk előállítatnak, jelenleg 30—35 krba, az alsóbb vidékeken a fuvarbér beszámításával 40—45 krba. Hosszabb, vastagabb vagy szélesebb deszkák árai méreteik arányában növekednek, a szélesebb deszkák, mert ritkábbak, valamivel jobban fizettetnek, a keskenyebbek ellenben aránylag olcsóbbak, mert kevésbé kerestetnek.

Közönséges metszett, 12' hosszú, 2" széles és 1" vastag léczek luczfenyő- és vörösfenyőfából kerülnek az előállítási helyen, darabonkint 5—6 krba.

A vörösfenyő metszett áruk körülbelül felével drágábbak mint a luczfenyőkéből valók.

Jávor-, szil-, és kőrisfa metszett árukért két annyit adnak, mint a luczfenyőből valókért.

Tölgyfából kevés metszett áru készítettik, és ez $\frac{1}{4}$ vagy $\frac{1}{2}$ -vel drágább, mint a luczfenyő áru.

Fazsindely ára.

Egy ezer db. fazsindely, 20" hosszú, luczfenyőből, kerül előállítási helyén jelenleg 5—6 frtba, vörösfenyő zsindely 12 ftjával és még drágábban is adatik.

Erdei munkások bére.

A munkabérek nemesak a könnyebb vagy nehezebb munkától, hanem attól is függnek, milyen munkaerők kaphatók a végzendő munka közelében. A közönséges munkadíjak e következők:

Favágók dija egy köb-ölért (= 2 bécsi öl) 80—100 kr. o. é., a szálas erdőben némely vidéken 1 ft. 20 kr. — Sajerdőben 65—80 kr.

Tuskóirtásért fizettetik lúczfenyő erdőkben köbolenként 2 fttól 2 ft. 20 krig: azelőtt 2 ft. 50 kr. és még több is fizettetett.

Zsindelymetszőknek 1000 db. után 1 ft. 60 krtól 2 ftig.

Szénégetők díja, az erdei szenesdékben, a szerint a mint a szénfa többé vagy kevésbé távol van, vagy elszórt, 8—10 kr. egy mérő szénért (8 köbláb a hézagokkal együtt); a gerébszenesdékben (Rechenkolungen), hol a fa együtt van 6—7 kr.

Napszám az erdei mivelésekben 15—25 kr, mire leginkább nők, leányok és gyermekek alkalmaztatnak; nehezebb munkáknál, péld. utkészítésnél, hol férfi munkások szükségeltetnek, 30—40 kr.

A faárakat és munkabérekét csak általánosan lehetett felhozni, mert ha azokat egyes vidékek szerint akarnók részletezni, igen sok tért kellene evvel betölteni. — Egyszersmind csak a legkitünőbb erdőtermékek árait és a legközönségesebb erdőmunkák bérét vettük itt fel, azonban ezekből a többi még előforduló faarak és munkabérek is megitélhetők.

9.) Erdei mellék-haszonvételek.

Legjelentékenyebb mellék-haszonvétel a gömöri erdőkben a makk- és gubacstermés. Már fönnebb az 5. szakaszban láttuk, miszerint ezen haszonvét az alsóbb vidékek makk-erdőiben sokszor igen tetemes. De a többi tölgyfa-erdőkben is sok makk meg gubacs fordul elő. Továbbá a közép- és előhegyekben lévő kiterjedt bikkesek is sok bikkmagot szolgáltatnak, mely utóbbi azonban a tölgymakknak jóval megette áll, mivel nem oly sikeres a sertésekre nézve, és mivel a bükkesekben, kivált ha sűrűk vagy fiatal erdők, a sertésörzés több nehézséggel jár.

Jobb években, melyek nem oly ritkák, ezen erdőkben több ezer sertés hizlaltatik; oly években is, midőn a makktermés kevésbé sikerül, azon erdőkben nagy mennyiségű sertés táplálkozik az őszi hónapokon át, sőt egy ideig télen is, ha nem kemény. Makktermő években nagyszámu birka is tartatik, gyakran több hónapon át, a makkon részint az erdőben, részint az istállóknak, mi kivált takarmányszűk években nagy előny.

Egy másik terjedelmes mellékhaszonvét eddig az erdei legelő volt kivált az urbéri legelő. Az erdei legelő által azonban rendszeren több kár okoztatik, mint menynyt a haszonvét megér, mint ezt már az 5. szakaszban megemlítettük és alább a 10. szakaszban még bővebben kimutatjuk. Az erdei legelő tehát csak ott igazolható, vagyis

csak ott szolgáltat valódi hasznot, hol az a gazdasági marhaállomány fentartására okvetlenül szükséges, vagy teljesen mellőzhetlen, vagy hol a fának kevés vagy semmi kelendősége, tehát csekély értéke is van, és az erdő jövedelme a legelőhasználat által némileg emelkedik.

Hasonlót mondhatni az erdei lombtakarmányról is, mely először más takarmányfélékhez képest közönségesen elég drága takarmány, miután szedetése meg szárítása sokba kerül, és ha a szárítás meg el-tartás gondosan nem eszközöltetett, sok belőle megpenészedik, elrot-had és élvezhetlenné válik; és másodsor, hogy a szedéssel gyorsab-ban elkészüljenek, igen közönségesen a helyett, hogy csak a galy-lyak s ágaknak végeit részben lenyesnék, a fának egész ágait, sőt nem ritkán még csucsait is vágják le, miáltal az erdők tetemesen megkárosíttatnak.

A lombtakarmány szedetése ennél fogva csak ott czélszerű, hol az főleg csak a nyelési fára terjed ki. Egyébiránt rendkívüli takarmány-hiány idején lehet a marhaállomány fentartásán a takarmánylombbal valami keveset segíteni, a mint ez az utóbbi száraz és takarmányszűk években valóban történt is; mégis az ilyen nagymérvben gyakorolt lombtakarmány-szedetéssel közönségesen sok kár okoztatik az erdő-ben, mely kár a lombtakarmánynak értéke által nem mindenkor pótolta-tik, azért is, az erdőnek ez iránybani igénybe vétele csak rendkívüli takarmányhiány idején menthető és igazolható.

Még károsabb mellékhaszonvét az erdőre nézve az erdőalom szedetése, főleg midőn ezen haszonvét annyira kiterjesztetik, hogy televény se képződik többé az erdőben, s a talaj természetes trágyá-jától megfosztatik, mely annyira szükséges a fák diszlésére. Szeren-csére ezen mellék-haszonvét a gömöri erdőkben csak ritkán fordul elő és sehol se nagy kiterjedésben, miért mindenütt, hol az erdők zártan tartatnak, kitűnő talajerő taláztatik és e mellett a gyökereknek megmarad a jótékony lomb-, moha- és televény-takaró, mely kivált a magas hegységben a kemény hideg ellen védelmül szolgál; ezen ked-vező körülmények között az erdők a magas hegységben mindig épek maradhattak eddig és a rovaroknak, kivált pedig a szúknak (Borken-käfer) pusztításaitól is mentve voltak.

Hasonlókép áll a dolog a gyantanyerésre nézve is, mi által a fák szintén elerőtlenednek, betegékké válnak és a rovarok szaporodására alkalmul szolgálnak. Ezen mellékhaszonvét itt szintén igen ritkán és csekély kiterjedésben fordul elő.

Sokkal célirányosabb ellenben a lúczyenyő- és tölgykéregnek hasz-

nálata cseranyagul, miből itt nagymennyiség áll rendelkezésre ; jelenleg azonban a cserkérget főleg csak a gömörmegyei timárok keresik. Reményünk van azonban, hogy a Garam vizén a távolabb fekvő alvidékekre is lesz szállítható.

Az erdőhasználat többi neme nem birván jelentőséggel, itt hallgatással mellőzhető.

10.) Szolgálmányok.

A jövedelmező erdők felnevelésében és fentartásában, valamint általában az erdők czélszerű kezelésében nagy akadályul volt a fennállott és részben még most is fennálló úrbéri fáizás és legeltetés. Azért az utóbbi időben megtörtént és folyamatban lévő törvényes megszüntetése az úrbéri fáizásnak és legeltetésnek, s a községi erdőknek és legelőknél elkülönítése nagy haladást jelez az összes erdőgazdaságban, a mennyiben ez által az erdőbirtokos képessé tétetik, erdőiben akadály nélkül rendezettebb kezelést folytathatni. A divatban volt úrbéri fáizás által kártételekre, falopásra bő alkalom szolgáltatott, minthogy a jogosultak nagy része az erdőnek minden zugában forgólódott a faszedés ürügye alatt; ilyenkor a legszebb zárolt álladékokat megritkították, főleg a helységek közelében, mikor a gallyfa, melynek szedése meg volt engedve, el volt fogyva.

Még nagyobb bajt okozott az úrbéri legeltetés, mert tudomás szerint a zárolt teljes, kivált öregebb erdőben kevés vagy csak silány legelő van ; tehát leginkább csak a ritkább, hézagosabb és vigályosabb erdőrészetekben, meg a vágásokban, vetésekben és ültetvényekben van legelő. E szerint az erdei legelő — mert a vágások tilalom alá tételnek, s hogy az erdő már csirájában el ne pusztittassék, kell hogy tilalmaztassanak, tökéletlen erdőrészeteket tesz fel, ezek pedig a legeltetés által nem csak fentartatnak, hanem mindinkább kiterjesztetnek, minthogy a ritkás hézagos erdőrészetek nem képesek benőni és zárolt teljes álladékokká képeződni, miután a marha leginkább a kisebb-nagyobb vigályokra van szoritva, hol minden sarjadékot és serdényt lerág és letapos. Legjobb legelőt a marha a vágásokban talál, miért is a pásztorok, bármennyire legyen eltiltva, különösen azokat keresik fel, hol azután a marha a legnagyobb és sokszor pótolhatlan károkat okozza és az erdőrészeteket már fiatal korukban hézagossá és foltossá teszi.

Sok pagonyban, hol önként nem mutatkozott serdény, a vágások jelentékeny költséggel mesterséges mivélés alá vétettek és azután

betiltattak; de a tilalommal a legelőre jogosultak nem sokat gondoltak: a vágások többé-kevésbé legeltettek, a serdény letiportatott, megrágatott vagy máskép elpusztított, és habár egyik-másik kártevő elfogatván, megbírságotatott, ez a kárt teljesen nem pótolta. Sok ilyen esetben néhány év múlva új kultúra volt szükséges, de a marha ráhajtása és a serdény megrongálása nem ritkán újra bekövetkezett, és már most harmadszori kijavítás is lett volna szükséges, mely azonban részint a nagy költség, részint pedig a miatt nem történhetett, mivel a legelőtilalom már hosszú időre terjedett. A jogosultak panaszt indítottak az erdőbirtokos ellen, hogy a legelőt kelleténél túl betiltja. A tényállás megvizsgálására egy bizottság jelenik meg, mely meggyőződve arról, hogy a kérdés alatti vágás már 10, 12, 15 év óta be van tiltva, és látván, hogy itt-ott néhány csoport rezgő nyárfa, kecskefűz, és más kevésbbé értékes fa meglehetősen felserdült a vágást fölzsabadítja — mely, minden józan erdőmiveléssel annyira ellenkező eljárásnak sajnos következménye egy hézagos, foltos, tökéletlen fiatal álladék. Ily ferde eljárás menthető volt akkor, midőn a fát még nem lehetett értékesíteni és mesterséges erdőmivelésre szükség sem volt; de a jelen körülmények között ily visszahagyásnak megszüntetése az erdőgazdaság sikeres fejlődésére okvetlenül szükséges.

De a községekre nézve is előnyös a községi erdőnek és legelőnek kihasítása. Mert a mi az erdőt illeti, meg kell jegyezni, hogy először is a községnek kihasított erdő-illetménye jogi tulajdona, maga rendezheti, egyéb gazdasági viszonyai szerint, erdőbeli gazdálkodását, és ha valódi érdekét szembe előtt tartja, szép hasznot húzhat erdejéből, másodsor a község nem függ többé annyira az erdőbirtokostól, ki nem ritkán oly rossz gazdálkodást vitt az erdőben, hogy a faizás lassan-lassan mint csekélyebb lett, és néha egészen is megszünt, miután t. i. a tulajdonos és a faizásra jogosultak az erdőt tulságosan igénybe vették és tökre juttatták.

Megtörténhetik ugyan, hogy némely községek is erdeiket rövid idő alatt felhasználni vagy elpusztítani fogják, de ennek egy czélszerű és nagyon szükséges erdőtörvény és a községi erdőknek kellő ellenőrzése által elejét lehet venni; mert az ily község, mely erdejét elpusztítja, csak maga árt magának; azután általán véve a nemzeti jóllétre nézve mégis csak sokkal kevésbbé káros, ha a kisebb községi erdő idő előtt felhasználtatik vagy kevésbbé jól kezeltetik, mintha az

egész erdőtest, melyből a községi erdő kihalasított, minden irányban megkárosított és lassankint elpusztított.

Az erdőbeli legeltetés az illető jogosultakra is sokféle hátránnyal járt. Midőn a vágások és fiatalosok igen szigorúan védettek, és a jogosultak marhái csupán az öregebb és vén erdőrészekre voltak utasítva: akkor a legelő valóban nagyon silány volt, és a gazdák sokszor igen tetemes büntetés alá estek, ha marháikat mégis valamely tilosban érték; másfelől némely erdőkben magok a tulajdonosok oly számos marhát, kivált juhot tartottak, miszerint a jogosultak barmai számára csak igen kevés legelő maradt. Azért nem kell kevésre becsülni értékét azon legelőtérnek, mely az erdei legelő pótlására a községeknek — jobbára a helységek közelében — hasított ki, és melyet a községek mint teljes birtokukat legjobb belátásuk szerint használhatnak.

A többi teher, melyet megyénk erdősegei viselnek, áll azon fadóományokban, melyek a legtöbb helységben a lelkészeknek, kórházaknak járnak ki, továbbá épületfában sok patronatusi épületre. Ezen terhek azonban nem olyanok, hogy az erdők rendes kezelésére káros befolyást gyakorolnának, minthogy azon kevés jogosultakkal sokkal könnyebb a szükséges rendet fentartani, mint egész községekkel lehetséges.

Végül kötelezve érzem magamat, mind azoknak, kiktől kérésemre statistikai adatokat nyertem, és ezen értekezésnél használtam, legbensőbb köszönetemet kifejezni, nevezetesen Balogh Péter katasztrális felügyelő urnak Kassán, Tomory János, Terray Pál, Brecz Sándor, Kolbenheyer József, Weiszkopf Alajos erdőmester urnaknak, és Szontágh Lajos főerdész urnak.

Takarmánytermesztés állandó réteken.

Lapunk megelőző füzetében a mesterséges takarmánytermesztésről elméldkedtünk; irányozzuk most figyelmünket a természetes takarmánytermesztésre az állandó réteken.

Először is egykét szót a természetes kaszálók jelentőségéről, azután némelyeket azok miveltéséről és ápolásáról.

Az tény, t. szaktársaim, hogy a jó rétek valamely gazdaságnak üzletköltségeit azon arányban mérsékelni képesek, amelyben ki-